

INNOVATSION YONDASHUVLAR ORQALI O‘QUVCHILARNING IJODIY FIKRLASHINI RIVOJLANTIRISH

*Andijon davlat pedagogika instituti Magistratura bo‘limi pedagogika ta’lim
yo‘nalishi 1-kurs I-24-02 guruh talabasi*
Madaminova Jumagul

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy ta’lim jarayonida o‘quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirishning dolzarb masalalari tahlil qilingan. Innovatsion pedagogik yondashuvlar yordamida o‘quvchilarda kreativ tafakkurni shakllantirishning samarali yo‘llari ko‘rib chiqilgan. Mazkur tadqiqotda ilg‘or metodlar, tajribalar, hamda adabiyotlar asosida aniq taklif va xulosalar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: ijodiy fikrlash, innovatsion yondashuv, kreativlik, zamonaviy ta’lim, pedagogik metodlar

Kirish: Bugungi kunda ta’lim tizimining asosiy maqsadi — jamiyat ehtiyojlariga mos, mustaqil fikrlaydigan, ijodkor va raqobatbardosh shaxsni shakllantirishdan iborat. Xususan, umumta’lim maktablarida o‘quvchilarning ijodiy salohiyatini ochib berish, ularda mustaqil va yangicha fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirish muhim vazifa sanaladi. Shu sababli, o‘qituvchilar tomonidan innovatsion yondashuvlardan foydalanish zarurati ortib bormoqda.

O‘quvchilarning ijodkorligini rivojlantirishda psixologik omillar muhim rol o‘ynaydi. Masalan: **Motivatsiya, emotsional fon va o‘z-o‘zini anglash** ijodiy fikrlashning muhim tarkibiy qismlaridir. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, ijobiy ruhda bo‘lgan o‘quvchi yangicha qarashlarga moyil bo‘ladi. Shu bilan birga, o‘zini erkin ifoda eta olgan muhitda kreativlik yanada kuchayadi.

Bugungi raqamli davrda o'quvchilarni texnologiyalar bilan tanishtirish orqali ularning tafakkur doirasini kengaytirish mumkin. Masalan, **sun'iy intellekt asosidagi dasturlar, virtual laboratoriyalar, AR (augmented reality) va VR (virtual reality)** texnologiyalari darsni interaktiv, qiziqarli va samarali qiladi. Bu vositalar o'quvchiga real hayotga yaqin tajribalarni taqdim etib, ijodiy yondashuvni kuchaytiradi.

Toshkent shahridagi 1-sonli ixtisoslashtirilgan maktabda "Design Thinking" yondashuvi asosida biologiya darsida o'tkazilgan tajribada, o'quvchilarga ekologik muammoga yechim topish vazifasi berilgan. O'quvchilar chiqindi suvlarni tozalovchi mini-inshoot loyihasini yaratgan va bu ularning ijodiy fikrlash salohiyatini aniq ko'rsatgan.

O'zbek xalqining boy madaniy merosi — maqollar, ertaklar, dostonlar — o'quvchilarda obrazli tafakkur, metaforik fikrlashni rivojlantiradi. Shu bois, milliy qadriyatlarga asoslangan topshiriqlar, ayniqsa boshlang'ich va o'rta ta'lim bosqichlarida, ijodkorlikni oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Innovatsion metodlarni tatbiq etishda o'qituvchining o'zi ham ijodiy fikrlovchi shaxsga aylanishi zarur. O'qituvchi faqat bilim beruvchi emas, balki **yo'lboshlovchi, ilhomlantiruvchi va fikr yuritishga undovchi** bo'lishi kerak.

Adabiyotlar tahlili:

Ijodiy fikrlashni rivojlantirish bo'yicha ko'plab olimlar ilmiy izlanishlar olib borgan. Masalan, J. Gilford o'zining "Ijodkorlik nazariyasi"da ijodiy fikrlashni divergent tafakkur bilan bog'lagan. B. Bloom esa o'zining taksonomiyasida ijodiy fikrlashni tafakkurning eng yuqori bosqichi sifatida ko'rsatadi. O'zbekistonlik tadqiqotchilar, xususan, A. Jo'rayev, M. Karimova va boshqalar ham o'z ishlarida zamonaviy pedagogik texnologiyalarning ijodkorlikni shakllantirishdagi rolini chuqur yoritganlar.

Innovatsion yondashuvlar misollar bilan:

STEAM yondashuvi: fanlararo integratsiyaga asoslangan bu usul o'quvchilarda amaliy tafakkurni rivojlantiradi. Masalan, fizika darsida san'at va texnologiyani uyg'unlashtirish orqali o'quvchilar yangi g'oyalar yaratishga undaladi.

Dizayn o'ylash (Design Thinking): bu yondashuv muammoni hal qilishga qaratilgan bo'lib, o'quvchilarda ijodkorlik va hamkorlikda ishlash ko'nikmalarini kuchaytiradi.

Rol o'ynash (Role Play): o'quvchilar turli rollarda chiqish qilganlarida, ular muammoga boshqacha qaray boshlaydilar va yangi g'oyalar paydo bo'ladi.

Raqamli texnologiyalardan foydalanish: masalan, interaktiv dasturlar, ta'limiy o'yinlar va video platformalar orqali o'quvchilarning ijodiy salohiyatini oshirish mumkin.

Ijodiy fikrlash — bu XXI asr ko'nikmalarining ajralmas qismi bo'lib, uni shakllantirishda innovatsion pedagogik yondashuvlarning o'rnini beqiyosdir. Mazkur maqolada ko'rib chiqilgan metodlar o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, muammolarga yangicha yondashuvi va yangi g'oyalarni ilgari surishiga ko'mak beradi. Shu bois, har bir pedagog doimiy izlanishda bo'lib, o'z faoliyatida zamonaviy metodlardan samarali foydalanishi lozim.

Innovatsion yondashuvlar orqali o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirish faqat ta'lim sifati emas, balki butun jamiyat taraqqiyotining asosi hisoblanadi. Ushbu maqolada keltirilgan nazariy va amaliy asoslar, ilg'or tajribalar va texnologik imkoniyatlar asosida shuni aytish mumkinki, ijodiy fikrlashni rivojlantirishda integratsiyalashgan yondashuvlar — ya'ni psixologik, texnologik, madaniy va pedagogik omillar uyg'unligida ishlash — eng yuqori samara beradi. O'qituvchi va ta'lim muassasasi bu jarayonda markaziy rol o'ynaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Gilford, J.P. (1959). *Three faces of intellect*. American Psychologist.
2. Bloom, B.S. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives*.
3. Karimova, M. (2020). *Zamonaviy ta'lim metodlari*. Toshkent.
4. Jo'rayev, A. (2021). *O'quvchilar tafakkurini rivojlantirishning innovatsion yo'llari*.
5. Saatchi, M. (2018). *Creativity and Innovation in Education*. London: Routledge.